

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Розглянуто поняття внутрішнього аудиту як складової внутрішньогосподарського контролю, наведено принципи, яких необхідно дотримуватись під час його організації. Досліджено проблеми, що пов'язані з організацією підрозділу внутрішнього аудиту на підприємстві, та запропоновано шляхи їх вирішення.

Аннотация. Рассмотрено понятие внутреннего аудита как составляющей внутривладельческого контроля, приведены принципы, которые необходимо соблюдать при его организации. Исследованы проблемы, связанные с организацией подразделения внутреннего аудита на предприятии, и предложены пути их решения.

Annotation. The article deals with the concept of internal audit as a component of internal control principles to be followed during the process of its organization. The problems related to the organization of internal audit in a company have been studied and the ways of their solutions have been offered.

Ключові слова: внутрішньогосподарський контроль, внутрішній аудит, внутрішній аудитор, служба внутрішнього аудиту, зовнішній аудит.

У своїй діяльності вітчизняні підприємства все частіше використовують досвід інших країн. Така практика була запозичена і в питанні запровадження внутрішнього аудиту. Оскільки це відносно новий напрям здійснення перевірки діяльності підприємства, він має ряд недоліків, які потребують вирішення, для того щоб даний вид контролю був результативним і спрямованим на забезпечення розвитку суб'єкта господарювання. Також створення підрозділу внутрішнього аудиту дозволить відмовитись від послуг зовнішнього аудиту, а за умови необхідності буде здійснюватись постійно.

Вивченню питання організації внутрішнього аудиту на підприємстві присвячені роботи таких авторів: Усача Б. Ф., Каменської Т. О., Пантелеева В. П., Верхоглядової Н. І., Макарової Г. С., Турко М. О. та ін. [1 – 4]. Оскільки це відносно новий напрям організації контролю на підприємстві, то його особливості розглянути не повною мірою, тому потребують подальшого вивчення.

Метою дослідження є вивчення особливостей організації внутрішнього аудиту на підприємстві та проблем, що пов'язані з цим.

Об'єктом дослідження є організація внутрішньогосподарського контролю на підприємстві.

Предметом дослідження є організація внутрішнього аудиту на підприємстві.

У сучасних умовах функціонування підприємств важливу роль відіграє перевірка правильності ведення бухгалтерського обліку та надання рекомендацій щодо його вдосконалення для подачі якісної, повної і достовірної звітності контролюючим органам. Інститутами, які здійснюють таку діяльність, є органи внутрішньогосподарського контролю, до яких звичайно зараховують контрольно-ревізійні підрозділи, підрозділи внутрішнього контролю, підрозділи внутрішнього аудиту [2].

Слід розглянути детальніше сутність внутрішнього аудиту та його значення в діяльності підприємства. Внутрішній аудит – це діяльність, яка організована в межах суб'єкта господарювання, яку виконує окремий підрозділ підприємства або окрема посадова особа. Головна увага внутрішнього аудиту зосереджена на аналізі інформаційної системи, включаючи систему бухгалтерського обліку і супутні види контролю, вивченні фінансової та операційної інформації, дослідженні ефективності роботи підприємства у цілому. Функції внутрішнього аудиту охоплюють, зокрема, перевірку, оцінку та моніторинг адекватності й ефективності функціонування систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю [3].

В основному внутрішній аудит розглядає бухгалтерську інформацію і виявляє її достовірність. Завдання внутрішнього аудитора – допомогти працівникам фірми належним чином виконувати свої обов'язки. Із розширенням повноважень і набуттям досвіду господарювання власника, керівника підприємства дедалі частіше на підприємствах створюються відділи внутрішнього аудиту. Такий структурний підрозділ об'єднує у своєму складі досвідчених бухгалтерів, які згідно із затвердженим керівником планом та за погодженням із головним бухгалтером здійснюють наступний бухгалтерський контроль – внутрішній аудит, тобто перевірку достовірності обліку та звітності, їх повноти і відповідності чинному законодавству, встановленим нормативам та стандартам.

Служба внутрішнього аудиту – постійно діючий структурний підрозділ підприємства, який здійснює функцію поточного контролю за його фінансово-господарською діяльністю [5].

Рішення про необхідність внутрішнього аудиту приймається власниками та вищим керівництвом підприємства, і визначається багатьма факторами, до яких відносяться розподіл функцій володіння і управління бізнесом, розміри та структурна розгалуженість підприємства, географічна віддаленість її активів, рівень ризиків, властивих діяльності даного підприємства. Необхідність внутрішнього аудиту для підприємства диктується економічною доцільністю. Для невеликих підприємств функція внутрішнього аудиту, ймовірно, не обов'язкова. Однак зі зростанням розмірів підприємства і ускладненням процесів управління внутрішній аудит виявляється корисним [4].

У процесі організації внутрішнього аудиту слід пам'ятати, що він повинен бути організований на такому рівні, щоб результат діяльності служби внутрішнього аудиту об'єктивно відображав діяльність підрозділу, який перевіряється, а також був доступний для розуміння всім користувачам такої інформації. Для виконання даної умови внутрішнім аудиторам необхідно дотримуватись певних принципів при організації внутрішнього аудиту: системність або позачерговість аудиту – по графіку або в міру необхідності; одноманітність і об'єктивність – підходи та методики аудиту, рівень вимог до його результатів мають бути в принципі схожими для всіх підрозділів підприємства, що перевіряються; гласність – поточні та кінцеві результати перевірок не мають бути таємницею для сторони, що перевіряється; незалежність – члени команди аудиторів або підрозділу, в якому вони працюють, не повинні залежати від корпоративних рішень представників сторони, що перевіряється, або знаходитися в конкурентних взаєминах; документованість – всі кроки, результати перевірок і відповідні висновки мають бути чітко задокументовані згідно з вимогами законодавства та в установленому на підприємстві порядку; превентивність – по кожній з невідповідностей, виявлених членами аудиторської команди, має бути висловлена пропозиція щодо їх ефективного усунення та профілактики надалі [6].

Оскільки це відносно новий напрям у роботі вітчизняних підприємств, його організація потребує вирішення ряду проблем. Серед таких є відсутність нормативного забезпечення організації даного підрозділу на підприємстві. Тому рекомендуємо розробити Положення про службу внутрішнього аудиту на державному рівні. Автор вважає, що таке Положення має включати в себе такі елементи:

1. Загальні засади. Повинні розкрити мету діяльності підрозділу внутрішнього аудиту та методи, за допомогою яких буде здійснюватись перевірка.

2. Відповідальні особи. Перелік осіб, що будуть здійснювати перевірку та їх повноваження, а також зазначення умови про нерозголошення інформації про діяльність підприємства.

3. Періодичність проведення та звітні документи. Зазначення терміну, через який буде здійснюватись контроль та зразки звітних документів, які складатимуться відповідальними особами. Перелік посадових осіб, яким буде подаватися інформація.

4. Заключні положення. Певні особливості, які стосуються внутрішнього аудиту на конкретному підприємстві, а також підтвердження підписами внутрішніх аудиторів незалежності у своїй діяльності, а також підпис про ознайомлення з положенням.

Важливою проблемою в організації внутрішнього аудиту є те, що на підприємстві відсутня оцінка ефективності здійснення даних заходів. Тому необхідно спочатку розробити внутрішньофірмові стандарти щодо даного виду контролю, а вже потім критерії та основні показники, які б оцінювали ефективність діяльності даної служби.

Однією з проблем також є відсутність розробок автоматизованого здійснення перевірок, що значно полегшило б роботу внутрішніх аудиторів, а також дозволило уникнути ряду помилок через неуважність.

Варто також зазначити, що здійснення внутрішнього аудиту потребує знань бухгалтерського обліку, аналітичних навичок, обізнаності в правовому регулюванні обліку та навичок стратегічного планування діяльності підприємства. Тому необхідно продумати систему навчання внутрішніх аудиторів та виділити спеціалістів у даній галузі в окрему професію.

Отже, вирішення даних проблем дозволить ефективно організувати підрозділ внутрішнього аудиту на підприємстві, який дозволить уникнути помилок та розробить рекомендації щодо його розвитку.

Підприємства в своїй діяльності все частіше запозичують зарубіжний досвід. Таким відносно новим напрямом у здійсненні контролю на підприємстві є внутрішній аудит. Під час його організації необхідно дотримуватись ряду принципів: об'єктивності, незалежності, документованості та інших. Проте, існують певні проблеми щодо його організації. До таких можна зарахувати відсутність нормативного забезпечення, оцінки ефективності внутрішнього аудиту, автоматизованої системи здійснення перевірок та ін. Вирішення даних питань дозволить забезпечити ефективну роботу підприємства та заощадити значні кошти за рахунок відсутності потреби у здійсненні зовнішнього аудиту.

Напрямом подальших досліджень у даній темі може бути організація внутрішнього аудиту відповідно до досвіту розвинутих країн.

Наук. керівн. Писарчук О. В.

Література: 1. Усач Б. Ф. Аудит : навч. посібн. / Б. Ф. Усач. – К. : Знання-Прес, 2004. – 133 с. 2. Каменська Т. О. Внутрішній аудит. Сучасний погляд : [монографія] / Т. О. Каменська. – К. : ДП "Інформ.-аналіт. агенство", 2010. – 499 с. 3. Пантелеев В. П. Внутрішній аудит / В. П. Пантелеев, М. Д. Корінько. – К. : Держ. академія статистики обліку та аудиту Державного комітету статистики України, 2006. – 247 с. 4. Верхоглядова Н. І. Внутрішній аудит та його роль в управлінні ризиками на підприємстві [Електронний ресурс] / Н. І. Верхоглядова, Г. С. Макарова, М. О. Турко. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>. 5. Принципи корпоративного управління. Затверджені рішенням Держкомісії з цінних паперів та фондового ринку від 11.12.2003 р. № 571 // Офіційний сайт ДЦПФР. – Режим доступу : <http://www.ssmc.gov.ua/NA.aspx?RAID=3575>. 6. Аудит : учебное пособие / под ред. к. э. н., доц. Майданевича П. Н., к. э. н., асс. Волошиной Е. И. – Симферополь : ЧП "Предприятие Феникс", 2008. – 700 с.